

DE INVLOEDEN VAN WET- EN REGELGEVING OP INNOVATIE IN DE PRIMAIRE SECTOR

Arjan Wolters en Hedi Schuite

Innovatie is het toverwoord van de hedendaagse economie, de agrarische sector niet uitgezonderd. Door middel van innovatie behouden bedrijven hun concurrentiekracht, en worden maatschappelijke dilemma's opgelost. Een bedrijf dat innoveert ziet als eerste een kans om zich te onderscheiden van zijn concurrenten. Markt en overheid bepalen de innovatiemogelijkheden van het bedrijf. Het LEI heeft onderzocht hoe de overheid door middel van wetten en regels innovatie stimuleert dan wel belemmert. Daartoe zijn verschillende vooruitstrevende ondernemers en bedrijfsadviseurs geïnterviewd. De uitkomsten van die gesprekken zijn ondergebracht in twee groepen: innovatiebewuste wet- en regelgeving en een innovatiebewust Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). Innovatiebewuste wetten en regels lijken alleen in een innovatiebewust Ministerie gerealiseerd te kunnen worden.

Innovatiebewuste wet- en regelgeving

Niet de hoeveelheid wetten en regels vormt de grootste belemmering voor innovatie, maar het gebrek aan onderlinge consistentie van wetten en regels en de wijze waarop die wetten en regels worden gecommuniceerd en uitgevoerd. Ook de kosten die innoverende ondernemers moeten maken als gevolg van door de overheid verplicht gestelde toelatingsprocedures lijken innovaties te belemmeren.

Om innovatie te bevorderen moet beter gecommuniceerd worden over de intenties achter de wetten en de regels. Niet het middel, maar het doel moet voorop staan. Belangrijk is ook dat de overheid een voorspelbaar beleid voert. Onverwachte wijzigingen van beleid kunnen innovaties van ondernemers waardeloos maken. Verder moet de overheid minder tot in details willen regelen. Wetten en regels op hoofdlijnen geven de ondernemer de veelgevraagde experimenteerimte. Daarmee vermindert de noodzaak tot het verlenen van tijdelijke ontheffingen ten behoeve van experimenten. Waar ontheffing nodig is, daar zijn duidelijke afspraken met de ondernemer omtrent doel en effectmeting met betrekking tot het experiment onontbeerlijk. Tot slot verdient het aanbeveling om te kijken of men doelen niet met minder wetten en regels kan realiseren. Bij ondernemers bestaat de indruk dat de overheid één doel soms met verschillende wetten en regels wil bereiken, wat kan leiden tot hinderlijke inconsistenties en een overmaat aan bureaucratie.

Een innovatiebewust Ministerie van LNV

Het Ministerie van LNV zou zich, meer dan nu al het geval is, bewust moeten worden van de volgende zaken:

- het fundamenteel wantrouwen tussen overheid en ondernemers; Het wantrouwen van de overheid uit zich volgens de ondernemers in het feit dat de overheid wetten en regels juridisch dichttimmerd, omdat ze vreest dat boeren en tuinders misbruik zullen maken van eventuele mazen in de wet. Op hun beurt wantrouwen de ondernemers de overheid, omdat die de 'spelregels' te pas en te onpas verandert;
- het bestaan van verschillende ondernemerstypen; Vooruitstrevende ondernemers reageren heel anders op de overheid en de wetten en regels die zij uitvaardigt, dan afwachtende ondernemers of afbouwende ondernemers;
- de investeringscyclus van bedrijven; Overheidsbeleid dat niet past in de cyclus van investeren en afschrijven jaagt de ondernemer op hoge kosten;
- het mogelijk concurrentievervalsend effect van subsidies en wijzigingen in wet- en regelgeving; Waar dat in het nadeel uitpakt van vooruitstrevende ondernemers, remt dat innovatie. Hierbij zij opgemerkt, dat vanuit algemeen belang enige concurrentievervalsing soms onvermijdelijk is;
- onzekerheid als fundamenteel kenmerk van innovatie; Omdat innovatie onvermijdelijk gepaard gaat met onzekerheid is het logisch dat enkele projecten mislukken. Het Ministerie van LNV moet dus in haar subsidiebeleid een zeker verlies incalculeren.

Uiteindelijk moet het Ministerie zich bij iedere nieuwe of aangepaste wet afvragen: 'waartoe stimuleert het de ondernemer? Tot afwachten, tot precies dat te doen wat de overheid wil en niets meer, of tot het zoeken naar creatieve oplossingen voor problemen?'

Meer informatie:

Rapport 6.02.10 *Innoveren onder voorwaarden; Hoe wetten en regels de innovatiemogelijkheden van de agrarisch ondernemer beïnvloeden*